

Svensk gränspolitik i Grekland

Genom EU:s gemensamma migrationspolitik är unionens yttre gränser också Sveriges. Som ett led i researchen till kabaren reste delar av *Europa Europas* researchgrupp till en bit av Sveriges yttre gräns och en av de vanligaste vägarna in i EU för människor på flykt – Grekland.

Europeiska myndigheter deltar aktivt i orsakandet av de många dödsfall som varje år sker vid Europas yttre gränser. Medier och politiker beskriver ofta dessa tragedier som olyckor, men i själva verket handlar det om direkta konsekvenser av EU:s migrationspolitik som bygger på beslut fattade av Sveriges och övriga EU:s regeringar. I Italien är det till exempel förbjudet för privatpersoner att hjälpa båtar i nöd om en misstänker att de som sitter i båtarna är människor på flykt. Det förekommer också många rapporter om att polis och gränsbevakningspersonal med våld knuffar tillbaka mänskliga kroppar, eller båtar eller andra fordon till närmsta land utanför EU eller ut på internationellt vatten.

I januari 2014 dog nio barn och tre vuxna i Grekland, till följd av att kustbevakningen våldsamt bogserade deras båt tillbaka i riktning mot Turkiet. Anneli Carnelid, projektledare och kommunikatör för *Europa Europa*, befann sig i Aten som ett led i researchen inför projektet och intervjuade där Ehsananullah Safi som förlorade sin familj på grund av kustbevakningens agerande.

– Det var små barn på båten, mellan ett och tio år, och de blev dödade, vem gör så? säger 38-åriga Ehsananullah Safi från Afghanistan efter minnesceremonin i en moské i Peristeri utanför Aten några dagar efter att hen förlorat sin familj. Hen berättar att motorn på den lilla träbåten med 28 människor från Afghanistan och Syrien ombord gick sönder bara 100 meter från den grekiska ön Farmakonisi. Efter några minuter kom den grekiska kustbevakningen, men istället för att hjälpa människorna i båten i land bogserade de båten tillbaka mot Turkiet.

Ehsananullah Safi berättar att kustbevakningen körde med full gas mot Turkiet och att den höga hastigheten gjorde att båten började ta in vatten. Trots att människorna ombord på båten höll upp ett barn och vädjade till kustbevakningsbåten ”stanna, stanna” fortsatte den våldsamma bogseringen.

Till slut saktade kustbevakningen ner när deras egen båtmotor blev överhettad. Några personer, däribland Ehsananullah Safi, lyckades smita ombord på kustbevakningens båt. Väl ombord fortsatte hen att vädja om

att få rädda sin familj i den sjunkande båten, men kustbevakningen hindrade henom med våld. I båtens lilla hytt satt flera barn och kvinnor fast. De sjönk med båten.

”Jag blev fängslad
i två dagar utan anledning”

– Vi stoppar människor som ser utländska ut, säger polisen Mary som jobbar med operation Xenius Zeus, vad som kan beskrivas som Greklands extremvariant av REVA-projektet i Sverige.

Operationen går officiellt ut på att hitta personer som har begått olika typer av brott men de allra flesta arresteras av en annan orsak och det är alltså inget polisen hymlar med när vi följer med dem under en förmiddag.

Under en dag i Aten grips mellan 30 och 300 personer i operation Xenius Zeus. På eftermiddagen bussas de gripna iväg till den stora polisstationen i Petro Ralli där det undersöks om deras papper är äkta. En del släpps, andra skickas vidare till något av landets förvar eller hålls häktade på någon polisstation över natten eller ibland i upp till flera månader, enligt rapporter från människorättsorganisationer.

Addis är 18 år gammal och har varit i Grekland i sju år. Hen har flera gånger blivit stoppad av poliserna i Xenius Zeus-operationer.

– Jag blev fängslad i två dagar utan anledning. En polis stoppade mig på gatan och frågade om mina papper, och fast jag visade mitt rosa kort (som bevisar att en är asylsökande) så slängde han mig i fängelse. Två dagar satt jag inlåst utan att ha gjort någonting.

I en barnvagn bredvid sitter Addis tvååriga barn Hero med knallrosa nagellack och knaprar chips ur en påse. Hen är tyst och lugn men hostar till då och då.

– Han var med mig i fängelset, vi fick sitta utomhus och det blev kallt på nätterna, det var därför han blev sjuk. Det är något med hans andning nu, berättar Addis och hens lite misstänksamma ögon fylls med tårar som hen snabbt torkar bort.

Tidigare på dagen har Addis varit på polisstationen i Petro Ralli och försökt förnya sitt rosa kort som gick ut för sex dagar sen. Utan det kan hen inte gå till doktorn med Hero. Hen har gått till polisstationen många gånger innan kortet gick ut, men har inte fått det förnyat än. Den här gången blev hen tillsagd att komma klockan sex på morgonen dagen därpå.

Addis kommer ursprungligen från Etiopien, men flyttade med sin mamma till Sudan när hen var sex år. När hen var elva år lämnade de Sudan och tog sig med hjälp av smugglare mot Europa. Det var ett hårt

oväder natten de skulle ta sig den sista biten till Grekland, över havet, och Addis mamma drunknade. En man de åkt med från Sudan hjälpte Addis i land, och Addis hamnade på sjukhus i två månader på grund av skadorna från båtflykten. Myndigheterna släppte iväg honom ensam från sjukhuset när han bedömdes tillräckligt frisk. Han bodde på gatan i Aten och hankade sig fram så gott han kunde som papperslös i ett par år. När han var 15 år upptäckte Addis att han var gravid i femte månaden, och för att få tillgång till förlossningsvård blev han tvungen att söka asyl. Sedan dess har han väntat på ett besked, och måste nu alltså, som många andra här, gå till polisstationen i Petro Ralli och förnya sitt rosa kort som visar att han är asylsökande var sjätte månad.

– Hela systemet är fel. Vi får inte studera, vi går inte till skolan, vi jobbar inte, alla här hatar oss. De förnyar inte våra rosa kort, de accepterar oss inte som människor, vi blir behandlade som djur. Vi är inte djur.

Trots att många EU-länder sedan ett par år tillbaka undantagit Grekland från Dublinförordningen – asylsökande får söka asyl på nytt i ett annat EU-land på grund av ”de omänskliga förhållandena för asylsökande i Grekland” – så försvårar samma union för människor att ta sig därifrån. Asylsökande får inte lagligt lämna Grekland för att åka till ett annat EU-land och de inre gränskontrollerna mot övriga EU har hårdnat. Människor tvingas betala tiotusentals kronor för att komma ut med hjälp av smugglare och många måste försöka flera gånger. Om de alls lyckas. De flesta har inte råd att försöka över huvud taget.

Som ensamstående förälder försöker Addis försörja sig och sitt barn genom att städa hemma hos några familjer en till två dagar i veckan. På en dag tjänar han sju euro. Han bor hemma hos en kompis, som sitter i samma väntan på besked på sin asylansökan.

– Jag tackar Gud för att jag har min vän som hjälper mig. Men jag vill inte visa Hero det här livet. Jag vet själv hur det är att inte få gå i skolan, jag vill att han ska få gå i skolan. Men jag har inga pengar att betala någon smugglare för att hjälpa oss vidare härifrån, säger Addis. x

Den här texten är ett utdrag ur Anneli Camelids
”Rapport från Sveriges yttre gräns” som publicerades
i tidskriften BANG nr 1/2014.